

MOYRA DAVEY

ARTXIBO BIZIA

Apartamentua New Yorkeko Riverside kalean dago, adreilu gorriko eraikin erraldoi bateko azken solairuren batean. Eguzki epela sartzen da etxeak dituen leihoetatik eta apartamentuko txoko ezberdinak goxo-goxo argizatzen ditu. Kanpoalderantz begiratzuz gero, pareko edifiuzio ur-biltegia dago, Hudson ibaia alde batera, Central Park urrutiago eta hirugarren plano batean. Manhattango etxe-orratzek zerua erditik mozten dute. Moyra Davey apartamentuan aurrera eta atzera dabil, aurikularrak belarrietan eta grabagailua eskuan dituela, bere bakarrizketan murgilduta. Deskribatutako agertoki hori, bere pelikuletako edozein eszena izan liteke.

JONE ALAITZ URIARTE

Argazkilaria, idazlea eta zinegilea da Moyra Davey (1958), Toronton jaio eta New Yorken bizi den artista. Artium museoak bakar-kako erakusketa eskaini dio artista kanadiarrari; 80. hamarkada erdialdetik gaur egun arte egindako lanak biltzen dituen proiektua soila da estiloz, baina esanguratsua. Erakusketaren irekiera ekainetik urrira atzeratu behar izan zen osasun krisiaren eraginez, eta lehen aldia da Daveyren lanak Europako museo publiko batean aurkezten direla. 2017an *Walking with Nandita* (Nanditarekin oinez) ikusizko saiakera Kasseleko dokumentan aurkeztu zuen eta bere obrak, besteak beste, MoMA eta Tate London bildumen parte dira. Hala ere, itxaroteak merezi izan du, hare eta desiragarriagoa egin duelako Daveyren unibertsoan murgiltzeko aukera izatea.

Erakusketaren planteamendua xumea da: zuri beltzean inprimatutako argazki serie ederra hasieran, argazki-postal multzoak han eta hemen aretoa ziprztintzen, eta Daveyk zuzendutako sei ikus-entzunezkoek proiektuaren muina osatzen dute. Horiek guztiak, baina, bata bestearekin estuki lotuta daude. Hasierako argazkietan aurkezten zaizkigun Rosie txakur beltza, Moyraren semea eta haren lagunak, edota zeha-

ro laurogeiko hamarkadakoa den *looka* duen artistaren ahizpa gaztea, ondoren datozen pelikuletan ezagun egingo zaizkigu: argazki berdintsuetan batzuetan, eta hezur-haragitan besteetan. Halaber, erakusketara sartzearekin batera, Moyraren ahotsa somatuko dugu airean flotatzen, eta presentzia hori bisita osoan lagun izango dugu.

Betidanik erakarri nau arte postalak, posta-zerbitzuaren bidez eskala txikiko lanak bidaltzea helburu duen mugimendu artistikoak. Moyrak ere ekintza horri ekiten dio serie bat osatzen duten argazkiak banan-banan hartuz eta bere baitan tolestuz, argazkiak berak eskutitz forma hartzen duen arte. Hartzailearen izena idatzi, dagozkion zigiluak itsatsi eta postaz bidaltzen ditu, gehienetan bere kolaboratzaile eta gertukoei. Denbora bat igaro ondoren, argazkiak bildu eta pieza artistiko gisa aurkezten ditu, pleguak, zimurdurak eta kilometroen joan etorriak paperean igartzen direla. Erakusketan barrena, argazki multzo ezberdinekin egingo dugu topo; batzuk ondoan daukaten pelikuletako fotografez eginda daude, *Notes on Blue Mailer* (Oharrak Blue Mailer gainean) seriea adibidez, Artiumeko hogeit langile eta kolaboratzaile bidalitako argazki-postalez osatutako sorta.

Moyra Daveyk bere biografiatik eta intimitatetik sortzen du. Argazkietan hori igarri daitekeen arren, bere pelikuletan Daveyren unibertsoa guztiz zabaltzen zaigu. Bere apartamentua da egiten dituen ikus-entzunezkoen kokalekua, eta pelikula batetik bestera salto egitearen ondorioz, espazio hura gero eta ezagunagoa bilakatzen zaigu: leiho ondoan ohea, batzuetan eginda besteetan deseginda; azuleju zuridun komuna; sukalde txikia, eta marrakkiz eta notaz estalitako hozkailua; bere ahizpen gaztetako erretratuak horman itsatsita zinta urdinez; liburu mordoa, batzuek hauts kapa sendoa dute gainean, beste batzuk irekita daude, eskuz idatzitako nota batzuen ondoan; eta kamerak, tripodeak, grabagailuak eta kableak han eta hemen. Etxea estudio bilakatu da.

Filosofu peripatetikoen antzaz, hara eta hona, logela batetik bestera igarotzen da Moyra, grabagailua eskuan eta bere bakarriketan buru-belarri, pausoa gelditu gabe. *Off* ahots auto-erreflexiboan etengabeko hitz jarioa dauka, gehiengotan ziurtasunez, noizean behin zalantzati. Hitzei bezain besteko arreta jarri behar diegu egiten dituen ekintza sotil baina sinbolikoei: kamera aurrean biluztu eta ohearen alde batera etzanda geratzen da eskuz idatzitako orriak inguruan dituela, Chantan Akermanek *Je Tu Il Elle* (Ni Zu Bera Bera) (1975) filmean egiten zuen bezala. Ohe berean, *take away* eran ekarri dioten jana jango du, konpultsiboki, Akermanek azukre koilarakadak jaten zituen oldar berdintsuaz. Daveyren *Hemlock Forest* (Hemlock Basoa) (2016) filmean etengabekoak dira zinemagile bel-

gikarrari egindako erreferentziak, *News from Home* (Etxeko berriak) pelikulako metroko eszenak txertatzen dituenean, adibidez. Mary Wollstonecraft filosofoak, Virginia Wolfek, Margerite Durasek edo Susan Sontagek idatzitako hainbat pasarte eta hausnarketa bere bizitzako beste zenbait gertakirekin uztartu, nahastu eta bere egingo ditu bideo-saiakera feminista izendatu genitzakeen pelikuletan. Asko dira, beraz, artistaren lanetan lekua aurkitzen duten beste egileen hitzak, eta artistaren artxibo bizian gordetzen direnak. Aipatutako filmak, *Les Goddeses* (Jainkosak) (2011) eta *Wedding Loop* (Ezkontza begizta) (2017) lanekin batera, triptiko bat sortzen du.

Notes on Blue (Oharrak urdinaren gainean) (2015) filmak itsutasunean jartzen du fokoa, eta Derek Jarman artista

ingelesak egindako *Blue* (Urdina) (1993) dokumentala du abiapuntu. Jarman itsu geratzen ari zela egin zuen pelikula, 79 minutuz *klein* tonalitateko urdin koloreko irudi finkoa duena. Moyrak ere bere azalean bizi izan zuen itsutasun pasarterik, eta Jarmanen pelikula, zein José Luis Borges edo Sylvia Plathen testigantzak eta idatziak kontuan hartuta, film intimo hori eratu zuen, auto-erreferentziaz joserik dagoena.

Behin baino gehiagotan bisitatu behar den erakusketa da, denbora behar baita ikus-entzunezko guztiak ikusi ahal izateko. Zinemara joango bagina bezala, aldiro film bat aukeratu eta gure atentzio osoaz ikusiz gero, ziur nago astinduta eta estimulatuta aterako garela museotik. Benetako gozamina da horrelako proposamenak geurean ikusteko aukera izatea. ●

DAVEYREN
LES GODDESS FILMEKO
FOTOGRAMA (MADRILGO
REINA SOFIA MUSEOA)